

Sociální zabezpečení

Česká republika
Evropská unie

6. března 2015

Mgr. Jan Grunert, MBA

Agenda

1. Sociální zabezpečení v Evropské unii
2. Mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení
3. Bezesmluvní státy
4. Systém sociálního zabezpečení v České republice
  1. Zdravotní pojištění
  2. Sociální zabezpečení
  3. Zaměstnanci
  4. Podnikatelé
  5. Specifické situace

International Social Security Iniciation

www.internationalsocialsecurity.eu

Informace o systémech sociálního zabezpečení zemí centrální Evropy

- Jak můžeme pomoci zaměstnavatelům?
- Jak můžeme pomoci zaměstnancům?
- Studie sociálního zabezpečení v EU
- Novinky
- Časté dotazy
- Odkazy na legislativu a instituce

Sociální zabezpečení

Proč je nutné věnovat sociálnímu zabezpečení zvýšenou pozornost?

- Vyšší náklady než na daň z příjmů
- Dopad na osobní situaci poplatníka a jeho rodiny
- Chyba se může projevit až za desítky let
- Povinnosti pro zaměstnavatele na základě informací od zaměstnance

Sociální zabezpečení

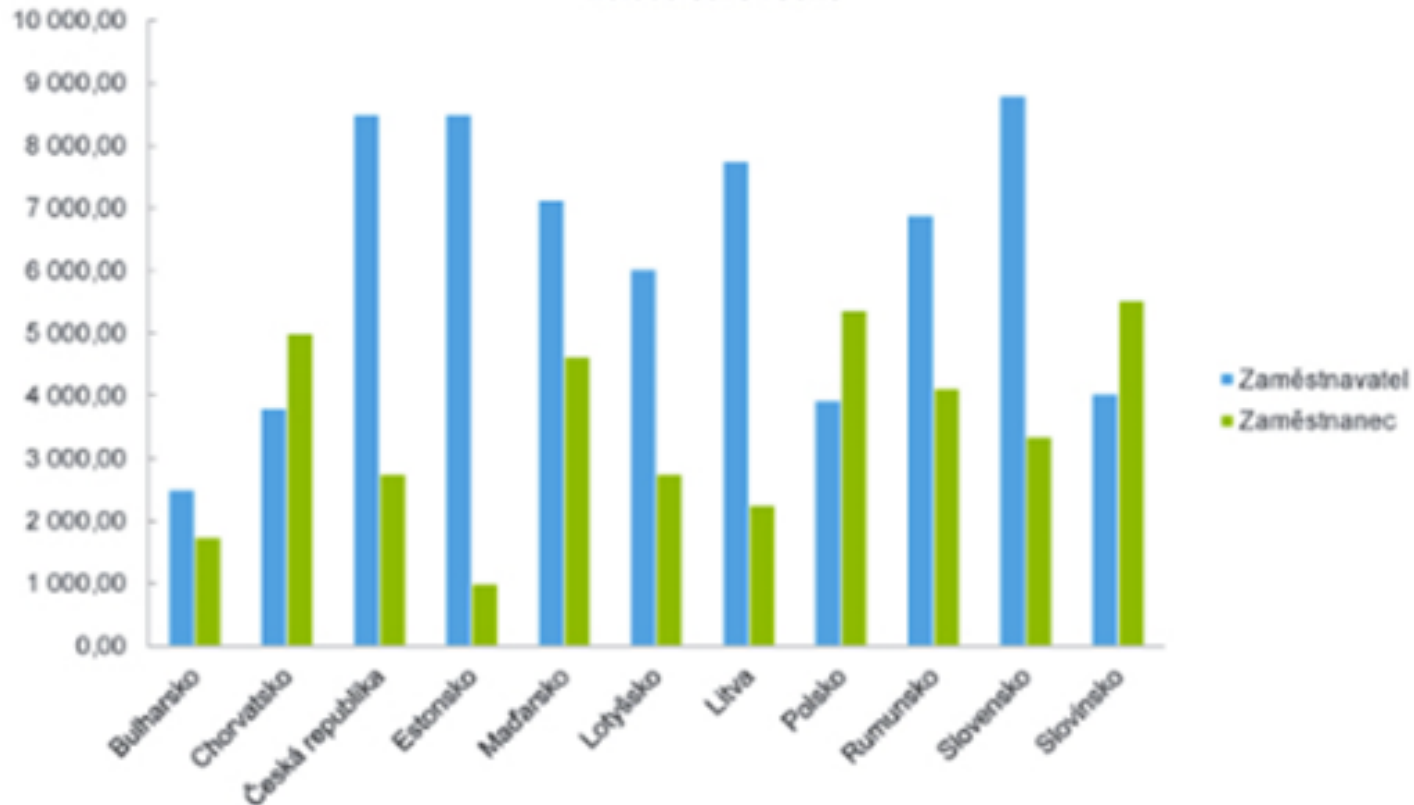
Vztah daní a pojistného

Daň	Pojistné
Všechny příjmy	Jen aktivní příjmy <i>(poplatníku náleží náhrada při výpadku příjmů)</i>
Ve státě zdroje příjmů	Jen v jednom státě (EU pravidla)
Podle ekonomické povahy činnosti	Podle fyzické přítomnosti
Nulové protiplnění bez ohledu na výši daně	Protiplnění podle výše pojistného (vs. zdravotní pojištění)
Týká se všech poplatníků	Týká se jen účastníků pojištění

Sociální zabezpečení

Je český systém sociálního zabezpečení konkurenceschopný?

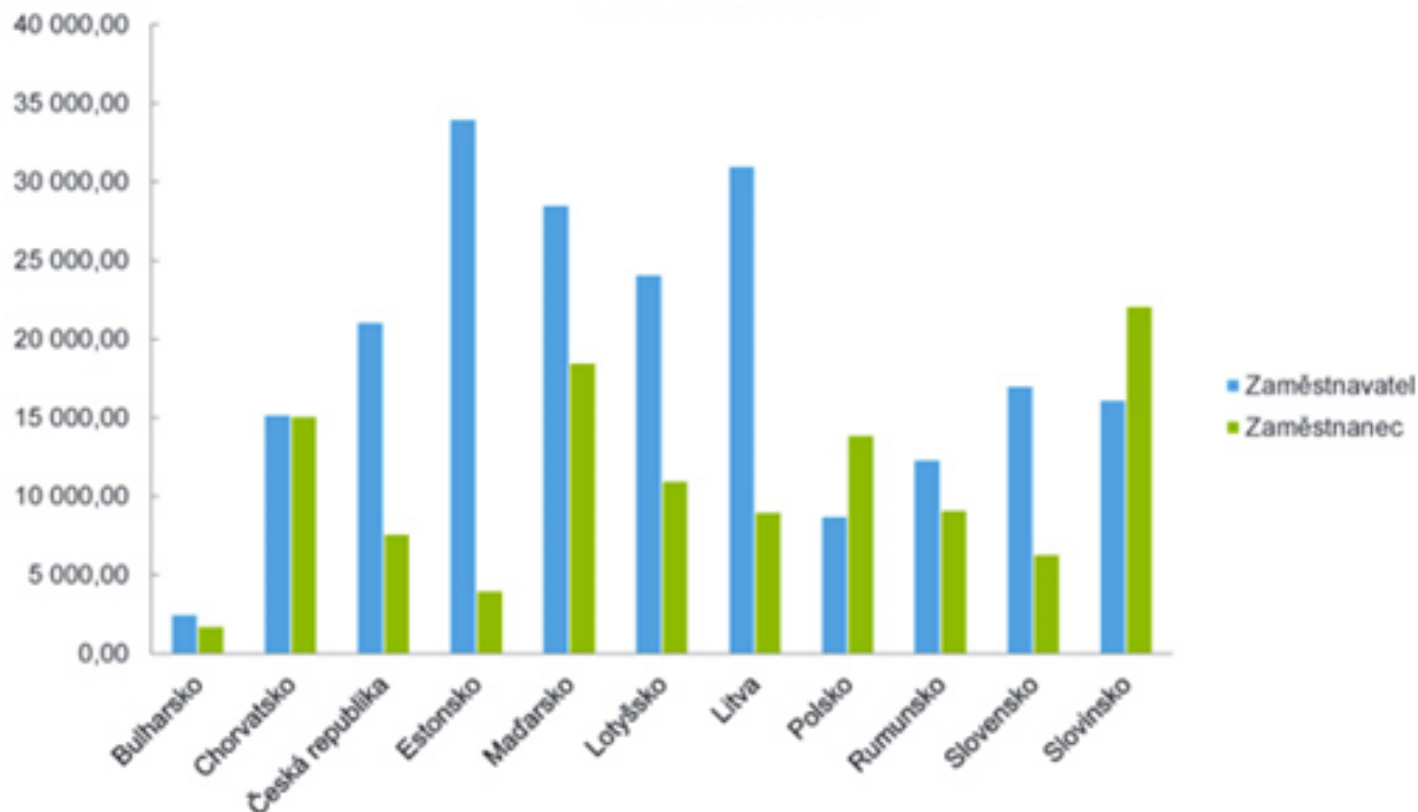
Jak vysoké jsou náklady na sociální zabezpečení při příjmu 25 000 EUR ročně?

Sociální zabezpečení

Je český systém sociálního zabezpečení konkurenceschopný?

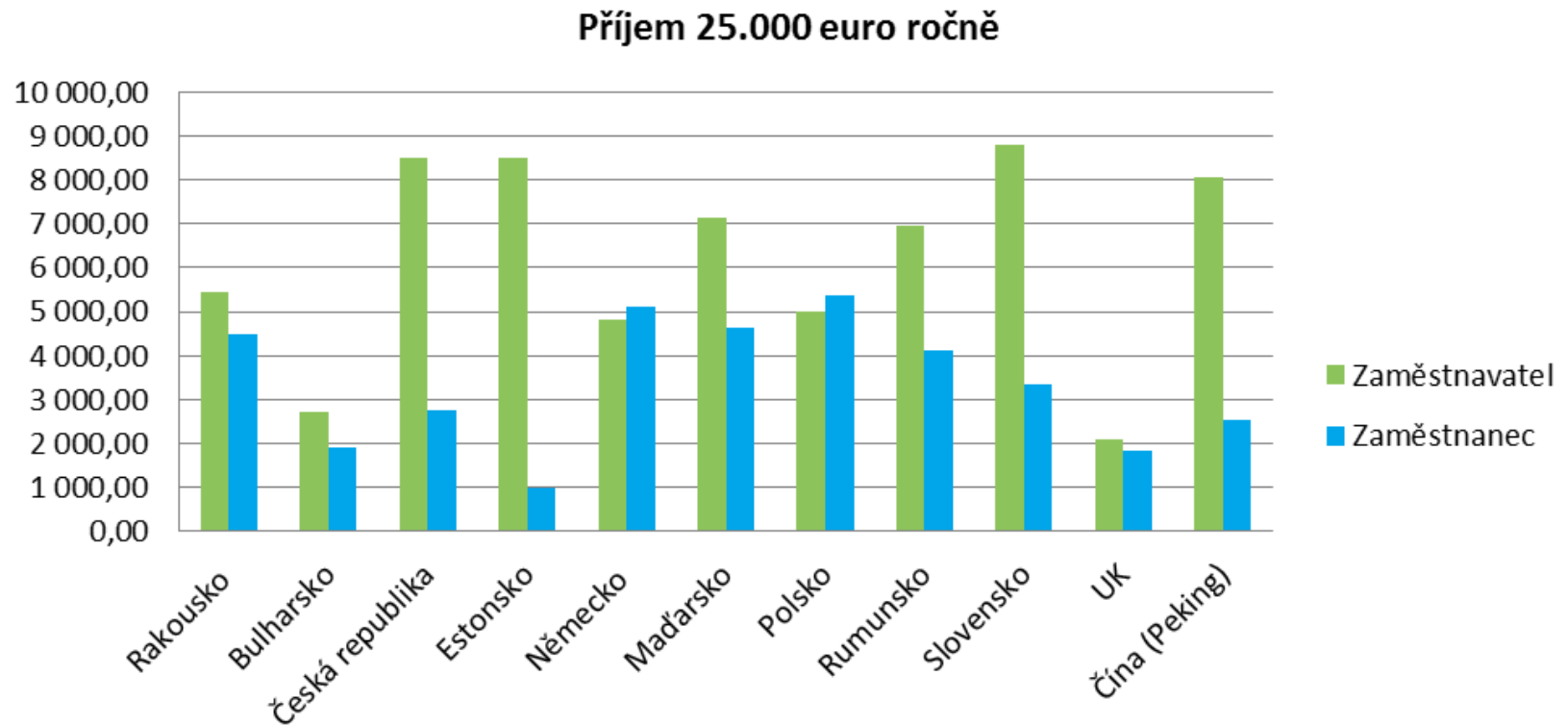
Jak vysoké jsou náklady na sociální zabezpečení při příjmu 100 000 EUR ročně?

Sociální zabezpečení

Je český systém sociálního zabezpečení konkurenceschopný?

Jak vysoké jsou náklady na sociální zabezpečení při příjmu 25 000 EUR ročně?

Deloitte.

Evropská unie

Evropská unie

Právní předpisy

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1231/2010

- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1408/71**
- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 574/72**

- Doporučení Rady EU
- Rozhodnutí správní komise EU
- Rozsudky Soudního dvora EU

Evropská unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004

- Počátek jednání v roce 1992; první podané návrhy v roce 1999
- Legislativa přijata v roce 2004; přesto její implementace trvala až do listopadu 2009
- **V platnosti od 1. května 2010**
- Zásadním cílem je zjednodušení – ale „d’ábel se skrývá v detailech“

Evropská unie

Teritoriální rozsah nařízení 883/2004

- Státy Evropské unie
- Státy Evropského hospodářského společenství (platí od 1.6.2012)
  - Norsko
  - Lichtenštejnsko
  - Island
- Švýcarsko (platí od 1.4.2012)
- Definice „EU“ dle evropských nařízení

Evropská unie

Věcný rozsah nařízení 883/2004 v České republice

- Platba pojistného
  - Důchodové pojištění
  - Nemocenské pojištění
  - Zdravotní pojištění
  - Zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele
- Čerpání dávek
  - Státní sociální podpora

Evropská unie

Základní principy a pravidla evropské koordinace

- Princip „*Loci lex laboris*“
- Princip rovného nakládání
- Princip jediného pojištění
- Princip sčítání dob pojištění
- Princip výplaty dávek
- Princip asimilace skutečností
- Závislá činnost má při určování příslušnosti přednost před podnikáním (praktické problémy při posuzování vykonávané činnosti)

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

- Vyslání (čl. 12)
- Výkon činnosti na území dvou a více členských států (čl. 13)
- Výjimka (čl. 16)

N4VJCZ/2012/HU

AI

Koordinace systémů
sociálního zabezpečení

Osvědčení týkající se právních předpisů v oblasti
sociálního zabezpečení, které se vztahují na držitele

Nařízení EU 883/04 a 987/09 (*)

INFORMACE PRO DRŽITELE

Toto osvědčení se týká právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení, které se na vás vztahují, a potvrzuje, že nejste povinni platit příspěvky v jiném státě.

Než vycestujete ze státu, v němž jste pojištěni, a odjedete za prací do jiného státu, ujistěte se, že máte všechny dokumenty, které vás opravňují pobírat nezbytné věcné dávky (např. lékařskou péči, léčení v nemocnici apod.) ve státě, do něhož odjíždíte pracovat.

- Pokud ve státě, kde pracujete, přechodně pobýváte, požádejte svoji instituci zdravotního pojištění o vydání Evropského průkazu zdravotního pojištění (EHIC). Pokud během pobytu budete potřebovat věcné dávky, musíte se prokázat tímto průkazem poskytovateli zdravotní péče.

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

Krátkodobá vyslání (Článek 12)

- Pojistné se odvádí v domovské zemi, pokud se neočekává vyslání delší než 24 měsíců (pro zaměstnané a OSVČ)
- Nutné naplnit předpoklady pro „vyslání“
- Je možné zaměstnance vysílat opakovaně?
  - Minimálně dvoutříměsíční odstup mezi vysláními
  - Nesmí nahradit jiného vyslaného pracovníka
- Pro vyslané zaměstnance z bohatých států do chudých to může vést ke zvýšení nákladů přidělení → **nelze si zvolit levnější režim pro krátkodobá přidělení**

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

Zaměstnanci pracující ve více státech (článek 13)

Základní pravidla

- Vykonává-li zaměstnanec podstatnou část své činnosti ve státě bydliště, podléhá právním předpisům státu **bydliště**
- **Není-li podmínka splněna:**
  - a) **Má-li pouze jednoho zaměstnavatele** → podléhá právním předpisům státu sídla zaměstnavatele
  - b) **Má-li dva nebo více zaměstnavatelů v různých členských státech**, z nichž jedním je stát bydliště → stát, v němž není bydliště zaměstnance
  - c) **Má-li dva nebo více zaměstnavatelů**, z nichž alespoň dva mají sídlo nebo místo podnikání v různých členských státech jiných, než je stát bydliště, pak zaměstnanec podléhá předpisům státu bydliště

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

Zaměstnanci pracující ve více státech (článek 13)

- Podstatný výkon činnosti
  - Bere se v potaz rozsah práce a výše odměny
  - Méně jak 25% není podstatný výkon činnosti
- Určení bydliště zahrnuje mj. níže uvedená kritéria
  - Délka a souvislost přítomnosti ve členském státě EU
  - Charakteristika prováděné práce, jako například umístění, stálost, doba trvání
  - Rodinný stav a rodinné závazky
  - Výkon nepracovních aktivit
  - Trvalé bydliště
  - Daňové rezidenství

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

Výjimka (Článek 16)

- Vyslání přesahující 24 měsíců.
- Jiné pracovní pobyty v zahraničí mimo vyslání
- Ve výjimečných případech mohou příslušné správní orgány obou států sjednat příslušnost k systému sociálního zabezpečení „domácího“ státu
- Maximální setrvání na základě výjimky v domovském státě je většinou 5 let
- Důvody pro udělení výjimky

Setrvání v dosavadním systému sociálního zabezpečení

Formulář A1 (dříve E101)

- Formulář A1 prokazující příslušnost k určitému systému sociálního zabezpečení
- A1 je souhrnný dokument pro všechny výše uvedená základní pravidla
- Po obdržení je nutné jej zkontrolovat, případné chyby mohou způsobit jeho neplatnost
- Pozor na časové omezení formuláře

2.1 Členský stát CZ

2.2 Počáteční datum 01.01.2012

2.3 Datum ukončení 31.12.2014

2.4 Osvědčení je použitelné po dobu činnosti.

2.5 Určení je prozatímní.

2.6 Nařízení č. 1408/71 zůstává použitelné na základě čl. 87 odst. 8 nařízení č. 883/2004.

Dávky ze systému sociálního zabezpečení stručně

- Zdravotní péče
- Rodinné dávky

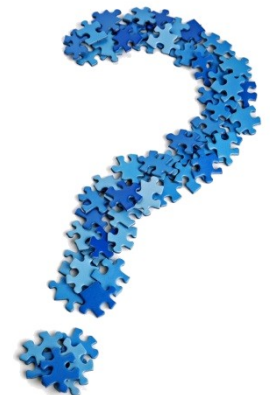

Dávky ze systému sociálního zabezpečení stručně

Otázky našich klientů – zdravotní péče

Platím pojistné v České republice. S rodinou odjedu na Slovensko na dva roky. Požádal jsem o vystavení certifikátu A1.

- Ve které zemi mám nárok na plnou zdravotní péči?
- Mám nárok na plnou zdravotní péči v České republice i na Slovensku?
- Ve které zemi mají nárok na plnou zdravotní péči manželka v domácnosti a děti?

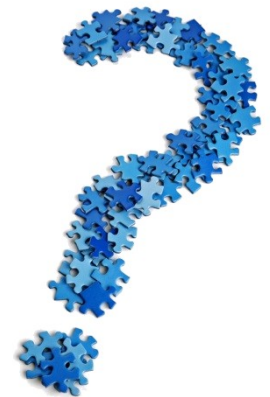

Dávky ze systému sociálního zabezpečení stručně

Otázky našich klientů – nárok na starobní důchod

Pracoval jsem pět let v Německu, kde jsem platil také pojistné. Jak se zohlední těchto pět let při výpočtu českého důchodu?

- Plný důchod vs. dílčí důchod ze států, kde byla doba pojištění déle než 1 rok
- Teoretická výše důchodu
- Žádost ve státě bydliště, resp. posledního pojištění
- Žádaná instituce komunikuje s ostatními státy
- Zaplacené příspěvky nejde přesouvat mezi státy ani vyplácet zpět osobě, která je zaplatila
- Výše důchodu je počítána na základě právních předpisů konkrétního státu, který dávku vyplácí

Mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení

Smluvní státy

Přehled bilaterálních smluv

- Austrálie
- Bosna a Hercegovina
- Černá Hora
- Chile
- Chorvatsko
- Izrael
- Japonsko
- Jižní Korea
- Kanada
- Makedonie
- Québec
- Srbsko
- Turecko
- Ukrajina
- USA
- Moldávie
- **Rusko (2014)**
- **Indie (2014)**

Smluvní státy

Smlouvy dle principu určení nároku na dávky

- Smlouvy nemusí zahrnovat všechny podsystemy sociálního zabezpečení
  - Např. Stát může být považován za smluvní pro oblast důchodového pojištění, nesmluvní pro oblast zdravotního pojištění
    - Principy rovného zacházení
    - Princip jediného pojištění
    - Princip sčítání dob pojištění
    - Princip výplaty dávek do druhého smluvního státu
- Nutné věnovat pozornost osobnímu rozsahu mezinárodní smlouvy
  - Smlouva s Ruskem (2014)
  - Smlouva s Indií (2014)

Smluvní státy

Struktura mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení

- Základní pravidlo výkonu činnosti
- Vyslání
- Výjimka z pravidla výkonu činnosti

Vždy posoudit osobní a věcný rozsah smlouvy o soc. zab. státě fyzického výkonu činnosti

Smluvní státy – vyslání

Vyslání

- Základní pravidlo: **účast na pojištění ve státě fyzického výkonu činnosti**
  - Všechny smlouvy umožňují setrvání v domovském státě po určitou dobu (12 – 60 měsíců v závislosti na státě)
    - **Chile** pokud očekávané vyslání nepřesáhne 2 roky
    - **Chorvatsko** 24 měsíců (s omezeními)
    - **Japonsko** očekávané trvání nepřesáhne 5 let
    - **Jižní Korea** prvních 60 měsíců
    - **Kanada** pokud vyslání nepřesahuje 60 měsíců
    - **USA** pokud doba vyslání nepřesahuje 60 měsíců

POZOR: definice vyslání v jednotlivých smlouvách

Bezesmluvní státy

Činnost občana České republiky v bezesmluvním státě

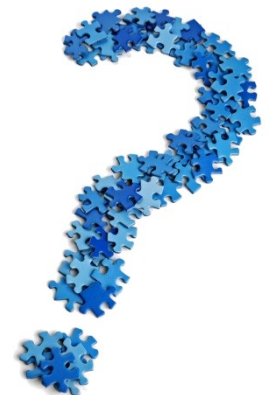
- Základní pravidlo: **postupuje se dle lokální legislativy**
  - Zaměstnanec se může účastnit obou systémů
- **Důchodové a nemocenské pojištění – účast v České republice, pokud**
  - Místo výkonu práce trvale v cizině, pracovník není povinně účasten důchodového pojištění ve státě výkonu práce a trvalý pobyt v České republice nebo v jiném státě EU
  - Pokud není účast v ČR povinná, lze dobrovolně pojistit
- **Zdravotní pojištění – účast v České republice**
  - Pobývá-li zaměstnanec v zahraničí nepřetržitě šest měsíců a je v zahraničí zdravotně pojištěn, může se zaměstnanec z českého systému zdravotního pojištění odhlásit
  - POZOR: Nutné dodržet administrativní postupy a lhůty

Dávky ze systému sociálního zabezpečení stručně

Otázky našich klientů – nárok na starobní důchod

Pracoval jsem pět let v Brazílii, kde jsem platil také pojistné. Jak se zohlední těchto pět let při výpočtu českého důchodu?

- Zaměstnanec požádá o důchod v České republice
- Výše důchodu a nárok na důchod se posoudí pouze podle českých právních předpisů
- Přihlíží se pouze k dobám získaným v České republice
- K době pojištění v Brazílii se nepřihlíží

Česká republika

System sociálního zabezpečení v ČR

Subsystemy sociálního zabezpečení v ČR

- Veřejné zdravotní pojištění
- Důchodové pojištění
- Nemocenské pojištění
- Státní politika zaměstnanosti

Česká republika

Právní předpisy

- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- Zákon č. 581/1992 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
- Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

Česká republika

Kdo je v České republice pojištěn?

1. Zaměstnanci

- Zdravotní pojištění
- Sociální zabezpečení
  - Stáří + invalidita, nemoc + mateřství, nezaměstnanost

2. OSVČ

- Zdravotní pojištění
- Sociální zabezpečení
  - Stáří + invalidita, ~~nemoc + mateřství~~, nezaměstnanost

3. Neaktivní osoby

- Zdravotní pojištění
- ~~Sociální zabezpečení~~

Česká republika

Kdo je v České republice platí pojištění?

1. Zaměstnavatelé

- Legální zaměstnavatel
- Ekonomický zaměstnavatel

2. OSVČ

3. Ostatní

1. Dobrovolní plátcí
2. Poplatníci s trvalým pobytem v České republice

4. Stát

Česká republika

Sazby pojistného v České republice

	Zaměstnanec	Zaměstnavatel	OSVČ
Důchodové pojištění	6,5 %	21,5 %	28,0 %
Státní politika zaměstnanosti	–	1,2 %	1,2 %
Nemocenské pojištění	–	2,3 %	2,3 %
Zdravotní pojištění	4,5 %	9,0 %	13,5 %

Zaměstnanci

Česká republika – Zaměstnanci

Základní principy

- Povinná účast upravená zákonem
  - Možné přerušování zdravotního pojištění při pobytu v zahraničí
- Výjimky
  - Dohoda o provedení práce do 10 000 Kč měsíčně
  - Sjednaný příjem nižší než 2 500 Kč měsíčně
- Pojistné
  - **Maximální** (sociální zabezpečení)
  - **Minimální** (zdravotní pojištění)

Zaměstnanci – zdravotní pojištění

Vyměřovací základ

- Maximální vyměřovací základ byl počínaje 1.1.2013 zrušen
- Minimální vyměřovací základ
  - **Obecně minimální mzda** – i tehdy, pokud bylo v zaměstnání po celý kalendářní měsíc poskytnuto pracovní volno bez náhrady příjmu nebo trvala neomluvená nepřítomnost v práci
  - Minimální vyměřovací základ neplatí např. pro zaměstnance, který
    - Se dlouhodobě zdržuje v cizině, v cizině je zdravotně pojištěn a učiní o těchto zkušenostech zdravotní pojišťovně oznámení – po návratu je nutné předložit doklad o uzavřeném zdravotním pojištění v cizině a jeho délce
    - Je osobou, za kterou je plátcem pojistného stát
    - Celodenně osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku

Zaměstnanci – specifické záležitosti

Minimální vyměřovací základ (MinVZ)

- Zdravotní pojištění: obecně minimální mzda
- Sociální zabezpečení: není zaveden
  - **Obecně minimální mzda** – i tehdy, pokud bylo v zaměstnání po celý kalendářní měsíc poskytnuto pracovní volno bez náhrady příjmu nebo trvala neomluvená nepřítomnost v práci
  - MinVZ neplatí např. pro zaměstnance, který
    - Se dlouhodobě zdržuje v cizině, v cizině je zdravotně pojištěn a učiní o těchto zkušenostech zdravotní pojišťovně oznámení – po návratu je nutné předložit doklad o uzavřeném zdravotním pojištění v cizině a jeho délce
    - Je osobou, za kterou je plátcem pojistného stát
    - Celodenně osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku

Zaměstnanci – specifické záležitosti

Maximální vyměřovací základ (MaxVZ)

- Zdravotní pojištění: zrušeno počínaje 1.1.2013
- Sociální zabezpečení: Kč 1.277.328 (pro rok 2015)
  - Vyměřovací základ zaměstnance
  - V případě dvou a více zaměstnavatelů současně či postupně
    - U každého zaměstnavatele vlastní MaxVZ
    - Zaměstnanec podává žádost o vrácení přeplatku
    - Žádost nutné podat do 5 let od konce roku, v němž přeplatek vznikl
  - Z částky vyměřovacího základu nad zákonné maximum dosažené u jednoho zaměstnavatele za daný kalendářní rok se pojistné v daném roce neodvede (zaměstnavatelova ani zaměstnancova část)

OSVČ

Česká republika – OSVČ

OSVČ – Základní principy

- **Důchodové pojištění**
  - V případě hlavní činnosti vždy
  - V případě vedlejší činnosti jen při vyšších příjmech
- **Zdravotní pojištění**
  - Podle trvalého pobytu
- **Nemocenské pojištění**
  - Účast dobrovolná

Dávky ze systému důchodového pojištění

- **Důchodový systém**

- Důchodový systém ČR je založen na povinném základním důchodovém pojištění
- Důchodové pojištění je dávkově definované a průběžně financované, zabezpečuje všechny ekonomicky aktivní osoby
- Právní úprava je jednotná pro všechny pojištěnce, neexistují speciální odvětvová či profesní schémata (vs. např. Německo, Rakousko)
- Důchod ze základního důchodového pojištění pobírá více než 99 % obyvatel ve věku vyšším než je věková hranice pro nárok na starobní důchod

- **Druhy dávek**

- Starobní (včetně tzv. předčasného starobního důchodu), invalidní, vdovský a vdovecký, sirotčí
- **Dvě složky důchodu**
  - Základní výměra a procentní výměra

Dávky se systému důchodového pojištění

Podmínky nároku na řádný starobní důchod

- Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal **dobu pojištění nejméně 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014**
- Důchodový věk pojištěnců narozených po roce 1936

Ročník	Muž	Žena	1 dítě	2 děti
1954	63r + 2 m	62r+4m	61r	59r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m
1971	66 r	66 r	66 r	66 r
1977	67 r	67 r	67 r	67 r
1983	68 r	68 r	68 r	68 r

Dávky se systému důchodového pojištění

Jak se vypočítá řádný důchod

1. Základní výměra

- Výše základní výměry důchodu je stanovena procentní sazbou z průměrné mzdy – 9 % průměrné mzdy

2. Procentní výměra

- Za každý celý rok doby pojištění získané do vzniku nároku na tento důchod 1,5 % výpočtového základu nebo 1,2 % výpočtového základu za dobu získanou z titulu výdělečné činnosti, která se kryje s účastí na důchodovém spoření
- **Náhradní doba pojištění**
  - Doba studia (studium probíhající po 31. prosinci 2009 se však již za náhradní dobu pojištění nepovažuje)
  - Dobu vedení v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání
- Důchodová kalkulačka: <http://www.mpsv.cz/cs/2435>

Děkuji za pozornost!

JAN GRUNERT, MBA

Tel.: +420 246 042 181

E-mail: jgrunert@deloitteCE.com

Deloitte označuje jednu či více společností Deloitte Touche Tohmatsu Limited, britské privátní společnosti s ručením omezeným zárukou („DTTL“), jejich členských firem a jejich spřízněných subjektů. Společnost DTTL a každá z jejich členských firem představuje samostatný a nezávislý právní subjekt. Společnost DTTL (rovněž označovaná jako „Deloitte Global“) služby klientům neposkytuje. Podrobný popis právní struktury společnosti Deloitte Touche Tohmatsu Limited a jejich členských firem je uveden na adrese www.deloitte.com/cz/onas.

Společnost Deloitte poskytuje služby v oblasti auditu, daní, poradenství a finančního a právního poradenství klientům v celé řadě odvětví veřejného a soukromého sektoru. Díky globálně propojené síti členských firem ve více než 150 zemích a teritoriích má společnost Deloitte světové možnosti a poskytuje svým klientům vysoce kvalitní služby v oblastech, ve kterých klienti řeší své nejkompexnější podnikatelské výzvy. Přibližně 200 000 odborníků usiluje o to, aby se společnost Deloitte stala standardem nejvyšší kvality.

Společnost Deloitte ve střední Evropě je regionální organizací subjektů sdružených ve společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, která je členskou firmou sdružení Deloitte Touche Tohmatsu Limited ve střední Evropě. Odborné služby poskytují dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, které jsou samostatnými a nezávislými právními subjekty. Dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited patří ve středoevropském regionu k předním firmám poskytujícím služby prostřednictvím více než 3 900 zaměstnanců ze 34 pracovišť v 17 zemích.